

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1029

מסכת חולין ע"ה - פ"א ♦ זבים ה', ב' - ה', ז'

בס"ד, ה' אדר א' תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ השוהה בפסח בארץ ישראל ובבעלותו חמץ בחו"ל, עובר על איסור חמץ?
- ♦ איסור חמץ לפי הבעלים או לפי החמץ
- ♦ איסור חמץ מחצות היום, מדוע?
- ♦ "אגרת השבת" של רבי אברהם אבן עזרא

- ♦ מה בין 'שטיבל' לבית הכנסת?
- ♦ התעוררות הקהילות למניעת בזיון בית הכנסת
- ♦ בכל מקום תפילה, אין לנהוג בקלות ראש
- ♦ נשבע להתייעץ עם שני ידידים, ואחד מהם נפטר

דבר העורך

לאן נעלמו הסוסים???

איסוף סוסים גזעיים היה, כידוע, תחביבם של מלכים ואצילים במהלך הדורות. עד היום ניתן לראות בטוואר אוף לונדון, מלבד את אוצרות המלוכה, גם את דמויות הסוסים ששימשו את מלכי אנגליה... איש איש והיקר לו מכל.

בלבו של פריץ עתיר נכסים בעל רגשי נחיתות קשים, קיננה זה מכבר התחושה כי הסיבה למעמדו החברתי העגום היא העדרו של סוס גזעי באורוותו. לפיכך הוא החליט למכור מחצית מרכושו ולרכוש בתמורה את הסוס היקר ביותר בעולם. לילה שלם התהפך הלה על יצועו, מתענג בדמיונותיו על שמו אשר ידאה ויתרומם על גב הסוס.

נחוש ומתוח חתם הפריץ על שטר מכירת מספר טירות שהיו ברשותו, על שטחי הצייד הנלווים להן, וכשהוא מצוייד בסכום עתק של מזומנים ישב בביתו והמתין להצעה הטובה מכולן. הוא לא היה צריך לפרסם דבר. השמועה עשתה לה כנפיים, ותוך חודש ימים התכנסו בביתו עשרה יועצים מומחים שהוטל עליהם לבחור את הסוס המשובח ביותר מבין חמשת הסוסים שעברו את כל הביחניות והגיעו לשלב הסופי. כל אותם שלושים יום הריח הפריץ את תחושת הניצחון. הכל שחו על אודות הפריץ שמתעד לרכוש את הסוס הטוב והיקר בעולם.

דף עה/ב משתא הוה שתי ושתיק ליה
מה בין 'שטיבל' לבית הכנסת?

תמיהה גדולה תמה הרשב"ש [בנו של התשב"ץ]. בית הכנסת הוא מקום קדוש, "מקדש מעט", וכיצד זה היו אמוראים שאכלו ושתו בבית הכנסת. אין זאת, הוא מסיק (שו"ת רשב"ש סימן רע"ד), אלא שהאמוראים הקפידו להשאר בבית הכנסת לבל יפסידו דברי הלכה שייאמרו בו בשעה שישהו מחוצה לו, כנאמר (ביצה כב/ב), "לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת", ולפיכך, הותר להם לאכול ולשתות בו. כמו כן, אם הלומד יזדקק לצאת מבית הכנסת כדי לאכול ולשתות, הוא יתבטל מתלמודו. ברם, הוא מסיים: "ובדורות הללו שאינן כל כך שקדנים... אין ראוי לשתות, אלא לצאת לחוץ ולשתות".

תלמיד חכם, רשאי לאכול ולשתות בבית הכנסת לצורך לימודו: להלכה לא נפסק כדעתו, אלא כתב ה"שולחן ערוך" (או"ח סימן קנ"א סעיף א'), כי תלמיד חכם הלומד בבית הכנסת, רשאי לאכול ולשתות בו בשעת הדחק, ולדעת ה"מגן אברהם" (או"ח סימן קנ"א ס"ק ב'), אם על ידי אכילה מחוץ לבית הכנסת יתבטל מתלמודו, הרי זו שעת הדחק והוא רשאי לאכול בבית הכנסת ("משנה ברורה" שם ס"ק ז', ועיי' "ביאור הלכה" שם, שכתב להקל לגבי שתיה גם לגבי מי שלימודו אינו קבוע).

התעוררות הקהילות למניעת בזיון בית הכנסת: ועינינו תחזנה, כותב ה"ביאור הלכה", כי העם נהגו להקל ולשתות בבית הכנסת, וככל הנראה, ההמון סומך על השיטות הסוברות, כי ניתן להתנות בעת בניית בית כנסת, שישתמשו בו גם לשימושים של חול (בה"ל שם בשם "ברכי יוסף", בסד"ה "אבל"). אולם, מאחר שהלכה זו אינה פשוטה כל עיקר, ואינה חלה בכל המקרים, לכל השיטות (ראה "שולחן ערוך" שם סעיף י"א, ו"משנה ברורה" וביאור הלכה שם), ומלבד זאת, יש דברים שבוודאי אסור לעשות גם בבית כנסת שהתנו שישתמשו בו לשימושי חול - התעוררו בקהילות

לעילוי נשמת איש רב פעלים רודף צדקה וצדק

ר' **אמיל אברהם טואטי** ז"ל בן הרב חיים טואטי ז"ל נלב"ע כ' תשרי תשס"ו

וזוגתו עזר כנגדו ורודפת שלום וטוב

מרת **פני שרה** ע"ה בת נתן סמואל ז"ל נלב"ע י' באדר תשע"ה **תנצב"ה**

הונצחו ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ד **שמואל זינביל פרושינובסקי** ז"ל
 ב"ר דוד ז"ל נלב"ע ח' באדר תשמ"ב
 וזוגתו מרת **חיה ציפורה** ע"ה
 ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ל' באדר א' תשכ"ה
תנצב"ה
 הונצחו ע"י משפ' פרי - ניו ג'רסי
 ומשפ' רשף - גבעתיים

לעילוי נשמת

מרת **מלה (מחלה) זיסר** ע"ה
 בת ר' יוסף ז"ל
 נלב"ע י' באדר תשס"א
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק (זינדל) זוהר** ז"ל
 ב"ר אהרון ז"ל
 נלב"ע ט' באדר ב' תשס"ח
תנצב"ה
 הונצח ע"י בניו אהרון ושלמה זוהר שיחיו

לעילוי נשמת

א"מ הר"ר **אברהם נח ליפסקר** ז"ל ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' באדר תשנ"ח

א"מ מרת **שרה ליפסקר** ע"ה ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט

תנצב"ה

שונות בדורות הקודמים, לכנות את בתי הכנסת שלהם "שטיבל", "קלויז", וכדומה, ועל ידי כך היה זה בית ועד לחכמים לכל צרכיהם, ולא דווקא לתורה ולתפילה, וממילא אין לו קדושת בית הכנסת (ראה "דברי חיים" ח"ב חו"מ סימן ל"ב, ו"פסקי תשובות" ח"ב סימן קנ"א אות כ"א).

היו אף אדמו"רים שהקפידו על כך, שהבימה תעמוד במרכז הקלויז בשעת קריאת התורה בלבד, כדי להדגיש שאין זה בית כנסת ("פסקי תשובות" שם).

בכל מקום תפילה, אין לנהוג בקלות ראש: ראוי לציין, כי גם במקום שלא חלה עליו קדושת בית הכנסת ובית המדרש, אין לנהוג בשחוק ובקלות ראש, משום שאין לנהוג בבזיון במקום שמתפללים בו ויש בו ספר תורה (עיין "פסקי תשובות" שם, עיין שם הערה 140).

דף עח/ב משמע שניהם כאחד

נשבע להתייעץ עם שני ידידים, ואחד מהם נפטר

גמרתנו עוסקת באחת המחלוקות הידועות שבתלמוד, אם "ואו החיבור" באה להפריד בין המילים שביניהן היא נתונה או לחבר ביניהן. נאמר בתורה (ויקרא כ/ט) "איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת, אביו ואמו קלל דמיו בו". לדעת ר' יאשיה, התורה חזרה ושנתה את עונשו של הבן, שאם לא היתה עושה כן, היינו מטילים עונש מיתה על בן שקילל את אביו ואת אמו גם יחד בלבד - "יקלל את אביו ואת אמו". ואילו לדעת ר' יונתן גם ללא הפסוק המיותר, די היה בקללת אחד ההורים כדי להמית את הבן, ולא היינו דורשים מהמילה "ואת", כי יש להגביל את מות הבן המקלל למקרה שיקלל את שניהם ביחד בלבד. בעקבות מקרה מעניין שהובא לפני הרשב"א, הוא גילה את דעתו שהלכה כר' יונתן.

מעשה שהיה כך היה. יהודי שקיצו קרב, קרא אליו את בנו מחמדו, וביקש ממנו להשבע כי לא ילווה ממון לאדם, טרם יוועץ בשמעון ובלוי ויקבל את רשותם. הבן נשבע כבקשתו של אביו, אך לימים הוא הועמד במצב מסובך שהועבר להכרעתו של הרשב"א. שמעון, אחד הידידים של אביו, שעמם הוא נשבע להתייעץ, הלך לעולמו. הבן לא ידע אם כעת די בהתייעצותו עם לוי לפני שהוא מלווה כספים, או שמא מאחר ששמעון כבר איננו, לעולם לא יהא רשאי להלוות כספים, שהרי אינו יכול לקבל את רשותו.

הרשב"א (שו"ת ח"ה סימן ר"ס) מסביר, כי שאלה זו תלוייה במחלוקת ר' יאשיה ור' יונתן. כלומר, לדעת ר' יאשיה, כאשר הבן נשבע שיתיעץ עם שמעון ולוי, כוונתו היתה שיתיעץ עם שניהם גם יחד, ואילו לדעת ר' יונתן, די בהתייעצות עם אחד מהם. ומאחר שהלכה כר' יונתן, רשאי הבן להלוות כספים לאחר קבלת רשות מלוי.

מדברי הרשב"א עולה, כי הוראתו זו תקפה גם אם שמעון ולוי חיים וקיימים, שכן, הבן נשבע שיקבל את רשותו של אחד מהם בלבד. ואכן, כך פסק ה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן רכ"ח סעיף מ'): "אב שהשביע את בנו שלא יוכל להלוות כי אם ברשות שמעון ולוי, מותר להלוות ברשות אחד מהם". ה"ט"ז (שם ס"ק מ"ט) תמה על פסקו של ה"שולחן ערוך". שהנה, ר' יונתן אינו חולק על ר' יאשיה ש"ואו החיבור" מאחד בין הדבקים והופכם למקשה אחת, אלא הוא טוען, כי פעמים ש"ואו החיבור" משמש כתחליף למילה "או" והרי זה כאילו כתוב "איש כי יקלל את אביו או את אמו". מעתה, כיצד ידע הרשב"א להכריע, שכוונת הבן בשבועתו היתה שיקבל את רשות שמעון, או את רשות לוי, שמא היתה כוונתו שיקבל את רשות שניהם גם יחד?

לפיכך, מסיק ה"ט"ז, לא היתה כוונת הרשב"א אלא לכך, שוודאי לא התכוון הבן להגביל את עצמו להתייעצות עם שמעון גם לאחר מותו... אמנם, אם היה נשבע באופן שאינו משתמע לשתי פנים, שלעולם יתייעץ עם שמעון, היה עליו להמנע ממתן הלוואות כל ימי חייו, אך מאחר שנשבע באופן המשתמע לשתי פנים, ניתן לבאר את דבריו, שכל עוד שניהם בחיים, יקבל רשות משניהם, ואם אחד מהם ימות, יתייעץ עם הידיד שנותר בחיים. אכן, כך פסק הרמ"א (יו"ד סימן רט"ז סעיף ז'): "מי שהשביע את בנו שלא ילווה מעות לאחרים אם לא ברשות ראובן ושמעון ומת אחד מהם, מותר להלוות ברשות האחד". לדעתו, איפוא, רק לאחר מות אחד הידידים, רשאי הבן להתייעץ עם הידיד שנותר בלבד.

דף עח/א אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד

השוה בפסח בארץ ישראל ובבעלותו חמץ בחו"ל, עובר על איסור חמץ?

הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל ("משך חכמה" ויקרא כב/כח), עוסק בשאלה מרתקת, שיש לה השלכות גם לימי חג הפסח. כידוע, היום והלילה נכנסים ויוצאים בזמנים שונים על פני כדור הארץ. בשעה שהשבת פורסת את כנפיה על ירושלים, היא שורה זה שש שעות על הונג קונג, ואילו בניו יורק המסחר בעיצומו, השבת תכנס עוד שבע שעות. תופעה זו לכשלעצמה אינה מעוררת

בימים ובלילות היה הלה שמח וטוב לב, מתוך תקווה שמכאן ואילך דרכו אל-על סלולה לפניו. לאחר ויכוחים קשים ומרים, שכמעט הגיעו למהלומות ידיים, הכריעה קבוצת יועצי הסוסים ברוב קולות על סוס מסוים שהשתייך לנסיך סעודי, כסוס הטוב בעולם. אוויר האולם היה אפוף עשן מקטרות ואדי אלכוהול, כאשר הפריץ משך בחבל הזהב שהוצמד לצוואר הסוס, ובד בבד העניק לנסיך הסעודי מזוודה ענקית מלאה מטבעות זהב.

ההגיגה נמשכה עד שעות הבוקר. הכל התפזרו לבתיהם ולפתע כיסה חוורון קל את פניו המדושנות של הפריץ. עתה, לאחר הפרסום הרב, לבטח ילטשו גנבים נאלחים את עיניהם אל האוצר היקר. ללא ספק, המשיכו המחשבות הקודרות לנקר במוחו, יצילו הללו את חשכת הליל כדי לבצע את זממם. **לקראת** שעות הערב הופיע מיועדנו בחברת כפרי עצום ממדים שיועד לתפקיד המכובד של שומר הסוס. בעוד השניים פוסעים לעבר ה'נסיך', לא חדל הפריץ להביע את חששותיו כי למרות הכל יצליחו גנבים להערים ולגנוב את הסוס, ובתוך כך גם את יתר הסוסים שבארווה.

חביריו של פריץ זה נהגו לומר עליו, כי הוא פקח גדול. ההוכחה לכך הינה שהוא מסתדר יפה עם כל כך מעט שכל... וכך ייעץ הפריץ לשומרו: כדי שלא תיידם על משמרתך, תהרהר בחקירות פילוסופיות עמוקות, אשר ירכזו את מחשבתך ולא יתנו לקרוי השינה אחיזה בעיניך. השומר הנהג בראשו הגדול להסכמה, בעוד הפריץ מביט בחשש לעיניו המעוגלות, שמא אינו יודע כלל להרהר. מה יהא? **חצות** לילה. עיני השומר עצומות למחצה וראשו קודח. הוא אינו מוצא דבר מה לחשוב עליו. שעות מספר שהוא מאובן על מקומו, מצבט את אפו כגדולי המלומדים, ואף לא זמזום של חקירה הגונה חולף בראשו. לפתע אורו עיניו. הירח הוא שנתן את ההשראה. עיניו הלאות הביטו זמן רב בירח העגול והמלא ומוחו נמלא במחשבות על עיגולים ועל סיבובים ובעצם על כל דבר מה עגול שהוא אלה, וכך נולדה חקירתו הראשונה.

אותה שעה ניערו הפריץ מתוך חלום ביעותים, סוסו היקר נאכל בידי כלבי פרא. חיש מהר חבש את פוזמקאותיו וגרר את רגליו אל החצר. לאשרו לא היה קץ. השומר ישב על משמרתו עירני לחלוטין, מרוכז כולו בעניין עמוק.

מריצה מעצמו נייערו הפריץ בטפיחת כתף הגונה, במה אתה מהרהר, אחא?

פקח הלה את עיניו, תלש עצמו מהרהרו ונענה: מהרהר אני בשאלה עמוקה. כאשר נועצים מסמר בקיר, הוא יוצר חור עגול. לאן נעלם השטח שלתוכו חודר המסמר? הלא בליטה אינה נוצרת בצד האחר של הקיר, והאבן שמילאה את מקום החור לא ברחה החוצה שהרי המסמר סוגר עליה. לאן אם כן נעלם אותו נפח? הקשה השומר בייאוש ושב להרהרו, בעוד הפריץ מעודדו: יפה אתה מהרהר, המשך בכך.

פני השומר כבר אדמו ממאמץ. מעולם לא חשב כל כך הרבה, אבל מה לא עושים בשביל פרנסה. סיים להרהר על המסמר, שינה תנוחה מול הירח והחל להרהר בנושא חדש, וכך מצאו הפריץ, שלא מצא תנומה לעיניו, כשעיניו האחת עצומה וזולתה ממצמצת באפילה לתוך כף ידו שעשאה כשפופרת דקה.

חבט הפריץ בקדקדו של השומר הפילוסוף ושאלו: ובמה אתה עוסק כעת? ובכן, ענה הלה, אני תמה, אם בו אדם יעצום עין אחת, יעגל את כף ידו ויציץ בה בעינו השנייה האם... נהדר, קטעו הפריץ בקוצר רוח, המשך כך, ושב למיטתו.

עם דמדומי הזריחה פסע הפריץ מעדנות במשעולי טירתו. סכנת הלילה הראשון כמעט חלפה עברה לה. השומר נותר ער, ובמחשבתו בירך פריצו את עצמו על הצלחתו המשנית להפוך איכר פשוט לאדם חושב ומשכיל בין לילה.

נו, פילוסוף, הקפיצו הפריץ, על מה אתה מהרהר כעת? נדחק השומר העמקן: אולי אתה יודע, כאשר אוכלים כעך (בייגלה), אין אוכלים כי אם את העיגול שסביב החור. אם כן, לאן נעלם החור בעצמו? סיים השומר העמקן בנימה גאוונית מעט, כששאלתו החכמה נותרה תלויה באוויר.

שאלות הלכתיות, אלא למי שמצליח לעבור ממקום למקום במהירות עצומה [ראה בהרחבה מאורות הדף היומי כרך ז' מסכת סנהדרין נח/ב במאמר "מדוע כל היהודים אינם שובתים ביחד?"] או כאשר שני גורמים המהווים שני מרכיבים של נתון אחד, נמצאים בשני מקומות שונים על פני כדור הארץ.

פרה פריסאית ועגל אתיופי: הנה, לדוגמא, התורה אוסרת לשחוט "אותו ואת בנו ביום אחד". אסור לשחוט בהמה ובנה באותו יום. מה דינה של פרה אתיופית שהמליטה עגל ולאחר מכן הוטסה היישר לפריז. בשעה שהשמש עדיין לא שוקעת בפריז, האתיופים שקועים עמוק בתוך הלילה. שוחט אשר יטול את האם הפריזאית וישחטנה ביום ראשון טרם שקיעת החמה, כאשר באותה שעה באתיופיה כבר יום שני, יגרום לשאלה מעניינת. כאשר נדון מתי מותר לשחוט את העגל נמצא, כי אם נסתכל על מקום שחיטת האם, הרי שהיא נשחטה ביום ראשון, ואין כל מניעה לשחוט את הבן לאחר מספר שעות, כאשר בפריז כבר יום שני. אך אם נסתכל על העגל, לפי מקומו, אמו נשחטה ביום שני, ומותר לשחוטו ביום שלישי בלבד. בשאלה זו מכריע ה"אור שמח" כי יש להלך אחר שחיטת האם.

איסור חמץ לפי הבעלים או לפי החמץ: נידון מעניין זה, נוגע במישרין גם לחג הפסח. אסור ליהודי להיות בעליו של חמץ בימי חג הפסח. מה דינו של איש עסקים בני ברק שבבעלותו חמץ הנמצא בלוס אנג'לס שבארצות הברית. קיים פער של עשר שעות בין ארץ ישראל ללוס אנג'לס. כאשר בארץ ישראל השעה היא שש אחר הצהריים, בלוס אנג'לס השעה היא שמונה בבוקר. השאלה היא, מתי מתחיל איסור החמץ של יהודי זה, ומתי הוא מסתיים. אם נהלך אחר מקום שהותו של החמץ, כאשר הוא יישב בליל הסדר עם קיטל, יהא ברשותו חמץ והוא לא יעבור על כל איסור, משום שבמקום המצאותו של החמץ עדיין לא נכנס חג הפסח. אך אם נהלך אחר מקום שהותו של הבעלים, עליו למכור את החמץ לפי חלות חג הפסח במקום מגוריו.

ובכן, שאלה זו נתונה במחלוקת גדולה בין הפוסקים. יש אומרים, כי איסור חמץ מונח "אקרקפתא דגברא", היינו: על ראשו של האדם, ויש להלך לפי מקום שהותו (שו"ת "חסד לאברהם", מבוטשטש, או"ח סימן ל"ה), ויש אומרים, כי מקום החמץ הוא הקובע (עיין שו"ת "עונג יום טוב" או"ח סימן ל"ו, ועיין שו"ת "ארץ צבי" סימן פ"ג).

יהודי בר אוריין שח לרבני בית מדרשו, כי בשיחה עם בעל מפעל ענק לייצור מזון חמץ בארץ ישראל התברר, כי בימי חג הפסח בעל המפעל שוהה בארצות הברית. מיד עלה בדעתו של התלמיד חכם, כי מכשול אדיר מצוי כאן. שהרי, במוצאי חג הפסח החמץ חוזר לבעלותו של בעל המפעל, ובאותה שעה הוא שרוי עדיין בעיצומו של חג הפסח, ונמצא חמץ זה אסור באכילה לדעת חלק מן הפוסקים, שהרי חמץ שעבר עליו הפסח, ברשותו של יהודי, אסור באכילה!

הוא פנה בזריזות לגוף הכשרות הפעיל באותו מפעל, שם מיהרו להרגיעו כי הם ערים לבעיה זו, ולפיכך, הם אינם קונים את החמץ מן הגוי בצאת החג, אלא למחרת היום.

דף פג/א היום הולך אחר הלילה

איסור חמץ מחצות היום, מדוע?

אנו יודעים, כי היממה מתחילה בלילה, כאמור בסוגייתנו "היום הולך אחר הלילה".

ממתי מתחילה היממה - ארבע אפשרויות: הראשונים (מאירי פסחים ה/א בשם רבותיו) כותבים, כי נקודת התחלה זו של היממה, נבחרה מתוך ארבע אפשרויות להתחלת היממה. א. תחילת היום. ב. תחילת הלילה. ג. חצות היום. ד. חצות הלילה.

יש מאומות העולם המחשבים את תחילת היממה מזריחת החמה, ואחרים מחשבים את היממה מחצות הלילה, כפי שנוהגים כיום רוב הגויים. האיטצטגנינים וחכמי התכונה והאסטרונומיה מחשבים את תחילת היממה בחצות היום, אך כאמור, תורתנו הקדושה קבעה, כי "היום הולך אחר הלילה", שנאמר (בראשית א/ה) "ויהי ערב ויהי בוקר", תחילה הערב אחר כך הבוקר.

יוצאים מן הכלל הם ה"קדשים", כמבואר בסוגייתנו, שלגביהם הלילה הולך אחר היום, וכגון, בשר תודת שלמים נאכל ביום ההקרבה והלילה נכלל ביום זה, עד שבירושלמי (יומא פרק א' הל' א') הסתפקו, אם שבעת ימי המילואים שבהם חנכו את המשכן, החלו גם הם בבוקר ונמשכו עד סוף הלילה השביעי.

גם איסור חמץ בפסח, אינו נוהג מתחילת היממה, בליל ט"ו, אלא כבר מצהרי היום של י"ד ניסן, מחצות היום. בטעם הדבר כתב המאירי (שם) הסבר מרתק ביותר. הוא כותב, כי איטצטגניני מצרים חיטבו את היממה, מחצות היום, כאמור, ולפיכך, איסור חמץ של חג הפסח אשר בו יצאנו ממצרים, נקבע בחצות היום! (וע"ע ספר העיבור לראב"ח מאמר א' שער ט').

גם בלימוד תורה, הלילה הולך אחר היום: מעניין לציין, את חידושו של רבינו יונה (ברכות יא/ב), כי גם בלימוד תורה הלילה הולך אחר היום, ומי אשר לא עלה בידו להשלים את חוק לימודו ביום,

לא עברה אלא כמחצית השעה והפריץ אשר כה התענג על דברי חכמתו של השומר, פנה שוב לעמדת השמירה כדי ללקט פנינים נוספות ובעוד קרני השמש הראשונות זורחות באור יקרות על פניו של הפריץ המאושר באדם, ליהג השומר: מהרהר אנוכי בשאלה העמוקה הבאה: הלא האורווה מוקפת חומה עגולה הסוגרת על הסוסים סביב, סביב, ובנוסף לכך, אני יושב בפתח ושומר. לאן, אם כן, נעלמו הסוסים?

לאן נעלמו הסוסים??? צווה הפריץ בקול ניחר על השומר שכבר היה עסוק בחיפושים אחר שאלה נוספת...

★ ★ ★

רבי בונם לא היה מספר סיפורים להנאתו. בכל מילה ואות מדבריו הוא טמן מוסר השכל ולקח מאלף. יכול אדם לקבע בלבו החלטה חשובה כי ברצונו לעשות דבר מה טוב, להשתתף בשיעור גמרא, לקבוע עיתים לתורה פעמיים ביום, או לעשות מעשים טובים אחרים. ברם, מן ההחלטה ועד הביצוע עלול לחלוף זמן רב מידי. האדם בודק בזהירות וחוקר בקפדנות את קצב ההתקדמות של מגיד השיעור, את רמת הלימוד ואת משך זמן השיעור, ובעודו שוקע בהרהורים, בחיפושים, במחשבות ובדיונים, חולף לו זמן ערך. מספר "סוסים" בורחים מאורוותו. **ברור**, כי יש להקדיש זמן ומאמץ לבירור כל אלה. אולם, תחילה יש להצטרף לשיעור מיד עם קבלת ההחלטה. להתחיל ללמוד. לבירורים, למחשבות ולהרהורים, יש די זמן לאחר מכן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף עה/ב כל מלתא דתמיהא מיכר דכירי לה **הפליאה היא סיבת ההשכלה**

מכאן - כותב הגר"ח קנייבסקי שליט"א - מקור לחדש חידושי תורה: על ידי החידושים זוכרים את הלימוד, שכן "מלתא דתמיהא מיכר דכירי לה" (ספר זכרון, ח"ב). **ואכן** באחד משריו כתב האבן עזרא: "הפליאה היא סיבת ההשכלה"!

דף עז/א התורה חסה על ממונו של ישראל **למהר בתפילה - שלא להפסיד ממון** מעשה נזדמן הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל לוורשה וביקר שם אצל האדמו"ר בעל החידושי הרי"ם מגור זצ"ל. הרבי כיבדו עד מאוד, וכשנפרדו ליווהו לרחוב. חיש מהר עברה השמועה בין החסידים כי גברא רבה בא לעיר עד כדי כך שהרבי חלק לו כבוד רב, ותיקף ומיד התמלא ביתו קהל גדול של חסידים שבאו להקביל את פניו. בתוך כדי כך, הוא עמד להתפלל מנחה, ולהשתוממות ההמון הרב, קיצר "הצדיק הליטאי" בתפילתו, וסיימה מהר מאוד, מן הראשונים ממש! **כשראה** אותם תמהים על כך ענה להם:

בשורה משמחת!

מגידי השיעורים זכאים לקבל את הספר **"השולחן כהלכתו"** הכולל את הלכות בשר וחלב ושאר כל הלכות כשרות המאכלים והכלים במטבח **בהנחה ניכרת!** לפרטים ניתן לפנות לנייד: 052-7638575 או 053-3174546

ישלימו בלילה שלאחריו. זו גם הסיבה, שהלומד בלילה אינו צריך לברך מחדש ברכת התורה, משום שהברכה שבירך ביום, חלה גם על הלימוד של הלילה, גם לאותם פוסקים הסוברים, כמנהגנו, שיש לברך ברכת התורה מידי יום ("שולחן ערוך" סימן מ"ז סעיף י"ב).

"אגרת השבת" של רבי אברהם אבן עזרא: בעבר הרחוק, היו קבוצות שוליות שהשיבוש אחז בהן והן טענו כי גם בשבת הלילה הולך אחר היום, וטעותן נבעה מדברי משה רבינו (שמות טז/כב): **"כי שבת היום לה..."** (עיין אבן עזרא בפירושו לתורה שמות טז/כה). כדי לעקור את טענותיהן מן השורש, כתב רבי אברהם אבן עזרא את "אגרת השבת" המפורסמת, בה הוא תקף את בעלי הדעה הלזו.

חידוש עצום מקובל בשמו של בעל ה"הפלאה", "המקנה" ו"הפנים יפות", רבי פנחס הלוי הורוביץ, רבה של פרנקפורט, אשר נזקק לחידושו בעקבות קושיה איתנה של רבותינו הראשונים (תוס' קידושין לז/ב ד"ה "ממחרת הפסח"): נאמר בתורה (במדבר לג/ג) "בחמשה עשר יום לחודש הראשון ממחרת הפסח", ואילו (יהושע ה/א) הנביא משתמש בביטוי "ממחרת הפסח", בהתייחסו לט"ז בניסן! היום הולך אחר הלילה, החל ממתן תורה: "המקנה" (שם) מתרץ, כי לפני מתן תורה, הלילה הלך אחר היום, ורק לאחר מתן תורה, היום הולך אחר הלילה. לפיכך, לגבי יציאת מצרים שהיתה לפני מתן תורה, בוקרו של יום ט"ו ניסן הוא "ממחרת הפסח", שהרי הלילה שלפני כן שייך ל"ד ניסן. אולם, לאחר מתן תורה, "ממחרת הפסח" הוא בט"ז ניסן...

בעל ה"תורה שלמה" (מילואים לפרשת בא סימן מ"ג) מחזק את דבריו מן הכתוב בספר "יסוד עולם" (ב', י"ז), כי החל ממתן תורה נוהגים שהיום הולך אחר הלילה, שכן קיבלו בני ישראל איש מפי איש מפי הגבורה.

גוי ששבת צריך לשבות משבת בבוקר עד יום ראשון בבוקר: רבי פנחס הלוי הורוביץ, מוסיף על כך בספרו על התורה (פנים יפות, בראשית עמ' כ"ו), כי זה הוא שנאמר בתורה (בראשית ח/כב), "ויום ולילה לא ישבתו", תחילה היום אחר כך הלילה. לאור דבריו אלו הוא מגדיל לחדש, כי האיסור לנכרי לשבות בשבת, הוא משבת בבוקר, עד יום ראשון בבוקר... משום, שרק בני ישראל נוהגים שהיממה מתחילה עם לילה. הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת בהשטות לסימן קכ"א) כותב, כי לפי דבריו ניתן ללמד זכות על בתי ישראל שהמשרתות הנוכריות שבביתם שובתות ממלאכה כמנהג בעליהן, שכן, לא עברו על כל איסור שהרי במוצאי שבת הן עושות מלאכה [ועיין שם מה שהשיג על דבריו. וכן עיין בשו"ת "בניין ציון" סימן קכ"ו שחולק על חידוש זה].

- **ראיתי** כי אנשים רבים בטלים ממלאכתם עבורי. הסנדלר עזב את מרצעו, החייט הניח את מחטו, הנפח נטש את מפוחו, והסוחר סגר את חנותו. אם אאריך בתפילתי, הריני מפסיד ממונם של ישראל... ("הזהרו בממון חבריכם", רמ"ז).

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרון וינברג** ז"ל
ב"ר גרשון ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תשל"ג
והר"ר **דוד זאב וולקן** ז"ל
ב"ר דב צבי ז"ל נלב"ע ז' באדר תשס"ו
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידנו
הר"ר **מנחם וינברג** שיח" - בני ברק

לעילוי נשמת
הר"ר **אברהם מנדל מנחם גולובינסקי** זצ"ל
ב"ר משולם זצ"ל
נלב"ע י' אדר תשס"ז
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הר"ר **יהודה אריה מרגלית** ז"ל
נלב"ע ז' באדר תרפ"ו
ומרת **מרים מרגלית** ע"ה
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

